

Sylwia Górzna

„Religia i polityka. Zarys problematyki”, red. nauk. Piotr Burgoński, Michał Gierycz, Warszawa 2014 : [recenzja]

Nurt SVD 49/1 (137), 265-267

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Recenzja

Religia i polityka. Zarys problematyki, red. nauk. Piotr Burgoński, Michał Gierycz, Instytut Politologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2014, 700 s. ISBN 978-83-7151-986-4.

Sylwia Górzna

Podręcznik pt. *Religia i polityka. Zarys problematyki* jest pracą pionierską i stanowi próbę zarysowania głównych obszarów problemowych z zakresu relacji religii i polityki. W rozdziale 1. *Politologia i religia. Wprowadzenie* (s. 19-24) czytamy, że redaktorzy naukowci, Piotr Burgoński i Michał Gierycz, nie zamierzają „wyczerpać tematu, a raczej – zgodnie z tytułem – zarysować główne punkty styku, napięć i związków religii i polityki, jak również wskazać kluczowe pytania (a niekiedy zaproponować lub zasygnalizować możliwe odpowiedzi na nie), wobec których politolog nie powinien przejść obojętnie” (s. 21).

Autorzy niniejszej pracy są wybitnymi naukowcami reprezentującymi różne ośrodki w Polsce – dr Stanisław Burdziej z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, dr Piotr Burgoński z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (UKSW), prof. zw. dr hab. Aniela Dylus z UKSW, dr Michał Gierycz z UKSW, dr Wojciech Janyga z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, dr hab. Tadeusz Kamiński z UKSW, dr Joanna Kulska z Uniwersytetu Opolskiego, prof. Piotr Mazurkiewicz z UKSW, dr Justyna Miecznikowska z Uniwersytetu Warszawskiego, dr Małgorzata Pawlus z UKSW, prof. UKSW Anna Peck, dr Bartosz Rydliński z UKSW, dr Anna Skolimowska z UKSW, dr hab. Sławomir Sowiński z UKSW, prof. dr hab. Bogdan Szlachta z Uniwersytetu Jagiellońskiego, dr Artur Wysocki z UKSW oraz prof. dr hab. Radosław Zenderowski z UKSW.

Książka dzieli się na pięć części według następujących bloków tematycznych: I. *Relacje religii i polityki w ujęciu głównych religii* (s. 25-199), II. *Religia i polityka – podstawowe związki* (s. 201-317), III. *Ideologie o miejscu religii w polityce* (s. 319-434), IV. *Religia i polityka – wybrane dyskusje teoretyczne* (s. 435-544), V. *Religia i relacje międzynarodowe* (s. 545-655).

Aby ułatwić studiowanie zagadnień podjętych w niniejszej pracy, w rozdziałach wchodzących w skład poszczególnych części wyodrębniono liczne podrozdziały, a niekiedy również punkty (zob. spis treści szczegółowy, s. 8-17). Każdy z rozdziałów rozpoczyna się od zaprezentowania jego celów poznawczych, a kończy podsumowaniem w punktach, spisem polecanych lektur oraz bibliografią. Na końcu pracy znajduje się spis definicji, ramek, opisów, tekstów źródłowych, biogramów, wykresów, map i tabel oraz noty o autorach (s. 687-700).

W skład części I wchodzi rozdziały, w których podjęto charakterystykę sześciu największych światowych religii: chrześcijaństwa (rozdz. 2), islamu (rozdz. 3), judaizmu (rozdz. 4), hinduizmu (rozdz. 5), buddyzmu (rozdz. 6) oraz konfucjanizmu (rozdz. 7).

Kolejna część jest poświęcona: religii i aksjologicznym fundamentom polityki (rozdz. 8), modelom relacji między religią a polityką (rozdz. 9), religii i partiom politycznym (rozdz. 10), udziałowi partii religijnych w demokratycznych wyborach (rozdz. 11), relacjom religii i społeczeństwa obywatelskiego (rozdz. 12) oraz formom relacji między religią a nacjonalizmem (rozdz. 13).

Część III przybliży sposób postrzegania miejsca religii w życiu publicznym i politycznym przez główne tradycje ideowe: konserwatyzm (rozdz. 14), liberalizm (rozdz. 15), tradycję lewicową (rozdz. 16), feminizm (rozdz. 17) oraz tradycję chadecką (rozdz. 18).

Następna część oscyluje wokół takich kwestii jak: sekularyzacja (rozdz. 19), wolność sumienia i wyznania (rozdz. 20), fundamentalizm (rozdz. 21), teologia polityczna (rozdz. 22) oraz religia obywatelska (rozdz. 23).

Celem części V jest prezentacja: religii w teorii stosunków międzynarodowych (rozdz. 24), fenomenu *faith-based diplomacy*, zakresu aktywności i znaczenia aktorów religijnych oraz motywowanych religijnie działających na arenie międzynarodowej (rozdz. 25), roli religii we współczesnych konfliktach zbrojnych (rozdz. 26) oraz znaczenia chrześcijaństwa dla procesów integracji europejskiej (rozdz. 27).

Pracę dopełnia Aneks zamieszczony na końcu publikacji, poświęcony relacjom religii i polityki w Polsce po 1989 roku (rozdz. 28).

Ze względu na bogaty materiał źródłowy oraz podjęte analizy, recenzowana książka stanowi istotny wkład do badań w zakresie politologii religii. Zasluguje na uwagę z racji aktualności, reprezentatywności i oryginalności tematu. Jest publikacją, która wypełnia lukę w polskiej literaturze politologicznej.

W dobie dialogu międzyreligijnego, który oznacza spotkania przedstawicieli dwóch lub więcej religii, polityczny wymiar tego dialo-

gu, nie może być ani zaniedbany ani pomijany. Problematyka ta została zasygnalizowana w części piątej niniejszej pracy, gdzie znajdujemy m.in. opis organizacji i instytucji o zasięgu ogólnoswiatowym prowadzących działalność na rzecz pogłębienia dialogu międzyreligijnego oraz dialogu ekumenicznego na rzecz jedności chrześcijan, pojednania się uczestników konfliktów etnicznych i religijnych, a także działających na rzecz pokoju na świecie tj.: Religie dla Pokoju (*Religions for Peace*), Światowa Rada Kościołów (*The World Council of Churches*), Inicjatywa Zjednoczonych Religii (*United Religions Initiative*) oraz Papieska Rada ds. Dialogu Międzyreligijnego, która ściśle współpracuje z Papieską Komisją ds. Kontaktów Religijnych z Muzułmanami (s. 623-624). Proponuję zatem, aby w kolejnym wydaniu zamieścić więcej informacji na temat dialogu międzyreligijnego i jego politycznych aspektów, którego wartość we współczesnym świecie coraz bardziej rośnie – jest jednym z priorytetów pluralistycznego społeczeństwa.

Niniejszy podręcznik jest bez wątpienia cenną pomocą dla wszystkich podejmujących problematykę relacji między sferą religii a sferą polityki. Wnosi wiele „nowego” w polskie prace naukowo-badawcze z zakresu politologii religii, może przyczynić się do wzrostu zainteresowania nową dyscypliną naukową oraz być inspiracją dla twórców kolejnych prac.